

exemplum atq; enthymema, cum inductione & argumento ratione concluso collata, orator accipit. Nā ut hoc uerū est, quōd sua uī necessitate afferat, sic enthymema ueritatis species quamā simulachrum; præbet: fed propone tamen una à ratiocinatione superatur, obiectū; causam imperfectā appellatur ratiocinatio. Ratiocinatio uerō est oratio, in qua nonnulla ita ponuntur, ut diuersim quippiam ab iis necessariō efficiatur: quia ea ita sunt. Eodemq; modo cum inductione exemplū cōparatur, ut enim illa uersimile, quōdq; plerūq; solet euenire continet, non omnino tamen quod uerum sit, ita & exemplum. Sed hoc tamen interet, quōd inductio oratio est quæ ex rebus singulis, fidē generis uinerit facit. exēpli gratia, Rhetoricæ ac iuris peritita, hæc item atq; illa ars, ad uitam degendā ualēt, omnis igitur ars atq; adeo ipsa Medicina, ad uitam agendam conducit. Exemplum autem ex iis quæ ad res singulas pertinent, quæ generi sunt subiecta constituit, atq; inde sua ducit argumenta. De Topicis enim Aristoteles in differentiā ratione disputauit, atq; artes omnino tractauit Rhetoricis. Itaq; principia à Philosophia Rhetoricę mutatur. Præterea orator æquitatem, honestatem, atq; utilitatem ad sui ipse uelut adhibet: quāuis sit nescius quō modo, quōq; loco ac tempore æquitatis habēda sit ratio, & eadem hē cum utilitate fit. Incidit enim sæpē tempora cum eandem esse cum utilitate æquitatem putant: aliās uerō hæc ab illa seungunt, ac uelut aduersam constituant: hæc enim reciprocari nonnunquā atq; retrō agi ac cōmēare ostensum est. Eademq; est Grammaticæ ratio. In sonorū enim concentu ea, atq; temporibus elaborat: quæ sunt Musica propria, quæ ipsa pars est Philosophiæ. Præterea non de differēdi solū ratione instituitur artes atq; scientiæ Philosophiæ adiuuētis uentur, sed etiam quæ fordidæ uulgo appellantur, quæq; sunt in faciēdo positæ. Nam struorū perpendiculum, quod rebus ne paries sit, diuidit. Sed tamen quōd perpendiculum fit ignorat. Philosophus autem huus etiam causam reddet. Dicit enim grauiā omnia sua pē nutu ad centrum prouoluit, atq; inde existere, ut ad medium ea iuxta relos an gulos omni ex parte delabatur: quōd reū angulū aliō flecti torqueriq; non possint. ac Architectus quidem amussim ad lignum uitur dirigēdum, quænam autem redæ sit lineę natura nescit, atq; ita Geometria, quippe quæ subiecta pars Philosophiæ sit, id eadē ratione ostendit. Nam recta linea est, quæ ex æquo inter sua puncta iacet, eodēq; modo reliquis omnēs scientias ac artes sua à Philosophiā mutatas esse principia licet intueri. Est igitur Philosophia, ars artium ac scientiarum scientia. Quum tamē ait Pythagoras, Philosophiam studium esse sapientiæ, is primus ueterum errorē cōsecutus est. Nam quia ueteres σοφία, id est sapientem eum uocabant, quō quæpiam esset arte eruditus, ut Archilochus scribens, Tridentem ualidam, ac sapiens nauita: & Homerus, Postquam sapiens faber ordine fecit: Et, Palladis afflatus occultaq; numina nosens, Artes qui norit cunctas, monitrite Mineræ. appellationem eam in Deum transtulit, quasi sapiens solum ille Deus dicitur, in quo & sapientia, & sempiterna sit natura cognita. Cum autem is uideret alios Rhetoricę, alios Grammaticæ duci studio, alios in cōtemplatione rerum cōgitationeq; uersari, solos eos qui ceteris omnibus pro nihilo habitis rerum naturā studiose intuentur, sapientię studiosos appellauit, id est, Philosophos. eodemq; modo rerū earum cognationē Philosophiam Græcē uocauit, non sapientiæ studium dicere consueuimus. Atq; hæc quidem Pythagoras. Sunt autem aliæ Philosophiæ definitiones, fed de iis hædenus satis multa diximus. Quoniam uerō res omnes, aut in partes tribui ac diuidi possunt, aut non possunt, an in partes Philosophia positi se carere necesse est explicare. Quod ita faciam si ante paucis quid diuisio sit, ac addiuisio atq; subdiuisio dixero. Aequum est enim ut qui de diuisione disserat, horū omnium uim naturamq; exprimat. Diuisio igitur est, prima rei partitio: ut cum animal in rationis particeps exā persq; diduco. Addiuisio uerō est secundaria rei diductio, ut cum animal in terrenum partior atq; cœlestē, aut in mortale & immortale, solaq; collocauē hæc inter se discrepant.

Subdiuisio autem est, diuisiō iam rei atq; sua in membra diuisibilia, partium atq; speciei seclio, ac speciem quidem subalternam hoc præsertim tempore intellectā uolumus, ueluti cœlestē fixum est alterum, in alteri errans: nam cœlestē species animal subiecta fit, idq; in fixum ac errans subdiuisimus. Cum uerō quid diuisio fit atq; addiuisio & subdiuisio hædenus exposuerimus, reliquū deinceps est, ut de Philosophiæ diuisione dicamus. Nam ea duas in partes quorundā, ac tres aliorum ratione (quām fieri potest longissimē diuisione res petita) omnis distributa est. Eius enim aliud eiusmodi genus est, ut totum in rerum cognitione cernatur, alterū ut molitur aliquid & faciat, ac tertium ut rerū rationibus inhaereat. Quod uerum nec ne fit, postea uiderimus. Rē ergo uera diuisionis initium duci ab ea parte oportet, quæ tota in diuinitatis cōtemplatione uersatur. Nam rerū omnium origo est diuinitas, ut non incōmodē hoc membrū à priscis scriptoribus fit adiectū. At uerō nostro ordine pars ea quæ in rerum indagatione posita est, primas illa quidem tenet (non enim natura quæ animo solū cernitur, quām quæ percipitur sensibus, intelligi prius potest) fed re uera tamen extremū sortitur locum. Naturarū enim omnium postrema est, quæ terrenis concretisq; corporibus est interfecta quodammodo: ac proinde extremū ea sedem sortitur. Media uerō & uelut inuēntia pars ea est, quæ in disciplinis atque artibus ingenius suum ipsa studium consumit, quia ipsius naturæ ordine mensuram locū obtinet, quæ ueteres nonnulli parti ei quæ in naturæ explicacione sita est præposuerunt, ideo ut traditum est à Platone, ut hærentes rerum in nostris animis species intelligamus, in eorūq; reuocemur memoriā quæ in rebus speculantur singulis, uia & ratione quadā tanquam scalis aribus iis quæ in disciplinarū cognitione uersantur instrudi. Aristoteles uerū, quæque eius sunt opinioē securi mediā ei sedem tribuerunt, id affiq; frequenter uolentes cōmūtandū, ut à naturæ quæ materia prædita est intelligentia, ad eius quæ intelligitur cognitiōē surrigamur, quæ quanquā sub aspectū non cadit, potiorē tamen habet nobiliorēq; quā quæ materiam est circūfusa constantia. Hic enim lineam quæ materiam immerfa est intuemur, non quōd materiam, ut ceram, atq; æs cognoscamus, fed ut ea inde separati in animi iniciamus: ubi firmiore habitura est, & consiliatōrem stabilitatem. Ac differre à cera quidem figurā, ut lineam ac triangulum, hinc percipi potest, quod quilibet figura trianguli cōmūtetur, uno detrado latere, mutari tamen nera non solet, quod nec esse arct conseq; igit ea inter se natura conspirallent. Igitur Philosophia duas in partes omnis distributa est, in eam quæ tantūmodo animo rem cernit ac cōtēplatur, atq; ea cuius omne opus est in agendo. Sed existit quæritio, quā obrem duas in partes solū, nec plures, aut pauciores, distributa ea sit? Sed ut in partes pauciores facereturi fieri non potuit. Quæ enim simplex atq; unum est, diuelli unam in partem non potest. Quā obrem ergo in membra plura ea facta nō est, sed duobus cōtenta partibus acquieuit? Huius uerō duplex est ratio. Quia enim Philosophiā Dei esse similitudinē, quoad natura humana patiatur, diximus: atq; Deus adiones duas habet, cognitionis alteras, quibus uniuersa intelligit: atque alteras prouisionis, quibus fluxū rerum saluti prospicit, merito Philosophia in agerem atq; cōtēplatur est diuisa, hæc enim rerū naturam percipimus, atq; illa rebus rationibusq; cōsiliūm præterioribus, eorūq; modo nos ipsos Deo similes efficiamus. Præterea duæ sunt mentis nostræ adiones, cognitionis quædā, ut intelligentia, opinio, sensus, Phantasia, mēs: aliæ quæ uitæ atq; appetitionis uim habent, ut uoluntas, cōsiliū, ira, cupiditas. Quocirca qui sunt sapientiæ studiosi, oēs animi partes ornare perhibere; emittunt. Itaq; ab ea parte quæ in rerum cōtemplatione cernitur, cognitionis nobis in ista uita perficitur: ut ab ea quæ est in rerum adione posita, cui uita atque animationis adest facultas. Ad hæc pars ea quæ in rerum cognitione uersatur, in tres etiam partes diuisa est, in diuinarū rerum cognitionem, quæ θεολογία à Græcis appellatur: in disciplinarum cōmēntationem atque peritā, quæ μαθηματικά & naturæ explicacionem, quæ φυσικὴ δεικνύται. Nec id tamen tamen, sed iure factum optimo existimari